

Särskilt förordnad förmyndare

Alla som är under 18 år måste ha en förmyndare. Föräldrar är vanligen barnets vårdnadshavare. Vårdnadshavare är i regel också barnets förmyndare. Detta gäller även särskilt förordnade vårdnadshavare.

Vårdnadshavaren, även en förordnad vårdnadshavare, företräder barnet i dess personliga angelägenheter. Som *förmyndare* ansvarar vårdnadshavaren också för barnets ekonomiska angelägenheter och i sådant som inte finns reglerat. Tingsrätten kan dock besluta att annan person ska ansvara för barnets ekonomiska angelägenheter.

Det betyder att det kan finnas *två eller flera som ansvarar för barnet* och att ansvaret kan delas upp mellan dessa i en vårdnadsdel och i en förmynderskapsdel.

När behövs en särskilt förordnad förmyndare?

En underårig vårdnadshavare kan inte vara förmyndare. Vårdnadshavare som får en förvaltare förordnat för sig, förlorar automatiskt förmynderskapet. I dessa fall ska en förmyndare förordnas särskilt. Det kan också finnas anledning att i andra situationer förordna en förmyndare.

När föräldrarna eller den förordnade vårdnadshavaren inte har tillräckliga kunskaper för att kunna förvalta barnets ekonomi och företräda barnet i dessa angelägenheter, kan en förmyndare förordnas att ansvara för detta. Ett annat skäl är det finns jävssituationer eller att sådana kan uppstå, särskilt om barnet bor hos den förordnade vårdnadshavaren.

Vad gör en särskilt förordnad förmyndare?

Förmyndaren sörjer för barnets bästa genom att självständigt förvalta dess tillgångar och se till att de används till barnets nytta.

Förmyndaren företräder också barnet i angelägenheter som rör tillgångarna och sådana angelägenheter som inte är reglerade eller som inte rör barnets personliga angelägenheter.

Vem kan utses till förordnad förmyndare?

Till förmyndare ska utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna.

Socialtjänstens ansvar

Socialtjänsten är skyldig att göra en framställning eller en ansökan *till tingsrätten* om någon åtgärd behöver vidtas i fråga om vårdnad eller *förmynderskap för ett barn*. När det gäller barn som inom personkretsen i lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), hänvisas dock till överförmyndaren. En lämplig handlägningsordning är att även här vända sig till tingsrätten, när det gäller förmynderskap.

Överförmyndaren bör alltid få en kännedomskopia. Socialtjänsten kan lämna upplysningar i frågor som rör vårdnadshavarens ansvar.

Hur kontrolleras förordnade förmyndare?

Vid ett förordnat förmynderskap träder överförmyndaren in som *tillsyns- och kontrollmyndighet*. Det innebär bland annat att förordnad förmyndare årligen måste redovisa sin förvaltning av barnets egendom till överförmyndaren.

Förteckning över tillgångar och skulder inom två månader

Förmyndarens första redovisning till överförmyndaren är att upprätta en *förteckning* över barnets tillgångar och skulder. Förteckningen intygas på heder och samvete och är utgångspunkten för årsräkningen.

Årsräkning/sluträkning

Förmyndaren ska **före den 1 mars varje år** lämna en årsräkning som redovisar vilka inkomster och utgifter som barnet har haft under ett kalenderår eller viss period.

Om uppdraget upphör, ska en sluträkning lämnas **inom en månad** från det att uppdraget upphörde.

Redogörelse över oskiftat dödsbo

Om barnet är delägare i ett dödsbo, ska förmyndaren var sjätte månad från dagen för bouppteckningen förrättades eller annan tidsintervall som överförmyndaren bestämmer, redogöra för anledningen till att boet ännu inte har skiftats eller avtal om sammanlevnad i oskiftat dödsbo inte har ingåtts.

Om barnet är ensam dödsbodelägare, ska förmyndaren redovisa att dödsboet avslutats och att egendomen förts över till barnet.

Påbörja uppdraget

Förmyndaren bör snarast underrätta banker och försäkringskassan om sitt uppdrag genom att visa upp ett registerutdrag från överförmyndaren. Registerutdraget är den förordnade förmyndarens legitimation som företrädare för barnet.

- Utred barnets ekonomi. *Skatteverket* kan ha uppgifter om barnets bankkonton. Hos *kronofogdemyndigheten* finns uppgifter om barnet har registrerats för skulder. *Försäkringskassan och pensionsmyndigheten* kan lämna upplysningar om vilka stöd och ersättningar som barnet har och om barnpension

- Om barnet är delägare i ett dödsbo ska bouppteckning göras och bouppteckning förrättas om lämnas in till Skatteverket för registrering, alternativt ska en dödsboanmälan göras till socialtjänsten dödsboenhet.

- Barnets inkomster och tillgångar ska hållas åtskilda från förmyndarens och andra personers ekonomi. Sammanblandning är inte tillåtet.

- Håll ordning på alla handlingar och uppgifter om barnet i en särskild pärm.

- Förmyndaren ska föra löpande räkenskaper över alla transaktioner. En kassabok är en bra grund för årsredovisningen och ger en ständig överblick över barnets ekonomi.

- Samtliga barnets bankkonton eller motsvarande ska vara spärrade för uttag av förmyndaren utan överförmyndarens tillstånd.

- Ta reda på om barnet har olycksfallsförsäkring eller försäkring för sjukdom.

- Fyll i blanketten över barnets anhöriga och andra närstående och lämna den till överförmyndarenheten.

Överförmyndarenheten har stor nytta av den när överförmyndaren behöver höra anhöriga om större förvaltningsåtgärder.

Inkomster

Förordnad förmyndare ska öppna ett bankkonto *i barnets namn, om barnpension* (efterlevandepension) ska utbetalas till barnet. Detta konto ska automatiskt spärras av banken mot uttag av förmyndaren utan överförmyndarens tillstånd, om inte förmyndaren gjort förbehåll om dispositionsrätt utan överförmyndarens tillstånd.

Barnbidrag, försörjningsstöd eller underhållsstöd m.m är ett direkt stöd till familjen där barnet bor. Sådana bidrag eller stöd är således ingen inkomst för barnet och ska därför heller inte redovisas av förmyndaren. Dessa ekonomiska frågor är ett ansvar för vårdnadshavaren.

Utgifter

Barnets medel ska *i skäligen omfattning* användas för barnets uppehälle, utbildning eller nytta i övrigt (försörjning). Förmyndaren bestämmer som huvudregel hur barnets medel ska användas. Barnpension är i första hand till för barnets uppehälle.

Om barnet är familjehems placerat hos annan än den förordnande vårdnadshavaren och utan behandlingsbehov – barnet behöver någonstans att bo, är barnet är skyldigt att med sin **inkomst men inte med sitt kapital bidra till sin försörjning**.

Socialtjänsten kan besluta om att ta ut ersättning för barnets kostnader. Sådan ersättning får uppgå till högst ett belopp som motsvarar vad kommunen betalar i omkostnadsersättning till familjehemmet. Förmyndaren ska få ett *skriftligt beslut*, där det framgår enligt vilket lagrum och med vilket belopp som betalning ska ske.

Detta beslut behövs för att överförmyndaren ska kunna lämna uttagsmedgivande från barnets bankkonto för betalning till kommunen samt för förmyndarens redovisning till överförmyndaren av hur barnets medel har disponerats.

Vård i familjehem av *behandlingskaraktär* medför **inte** något kostnadsansvar för barnet.

Tillgångar

De medel som inte behövs för uppehälle, utbildning eller barnets nytta i övrigt ska placeras så att tillräcklig trygghet finns för deras bestånd och så att de ger skäligen avkastning. Även här ska bankkonton eller motsvarande vara spärrade för förmyndarens uttag utan överförmyndarens tillstånd.

Samtycke till förvaltningsåtgärder

Förmyndaren utövar sitt uppdrag självständigt gentemot överförmyndaren, dvs. det är i de allra flesta fall upp till förmyndaren att själv avgöra om viss åtgärd är lämplig eller olämplig. Överförmyndarens samtycke krävs dock till vissa åtgärder, t.ex. köp av aktier och kapitalförsäkring, köp, försäljning, in-teckning av fast egendom eller tomträtt, köp eller försäljning av bostadsrätt, lån för barnets räkning, utlåning av barnets medel m.m. Ta kontakt med överförmyndarenheten för mer information.

Ett barn som har fyllt 16 år ska ges tillfälle att yttra sig över viktigare beslut.

Boutredning, bouppteckning och arvskifte

Förmyndare ska inhämta överförmyndarens samtycke till egendomsfördelning i arvskifte eller till avtal om sammanlevnad i oskiftat dödsbo. Likaså ska samtycke inhämtas till rättshandling i dödsbo-förvaltningen för åtgärder enligt punkterna ovan.

Kontrollera också särskilt om barnet har rätt till försäkringsersättningar med anledning av dödsfall, t.ex. i egenskap av efterlevande eller förmånstagare. Se även informationsbladet *Bevaka rätt i dödsbo*. Tänk på att en *god man* kan behövas om förmyndare och barn är delägare i samma dödsbo.

Arvode

Förmyndaren har rätt till arvode och kostnadsersättningar för sitt uppdrag och kan begära detta hos överförmyndaren.

Överförmyndaren beslutar om arvode och ersättningar i samband med granskningen av årsräkning/sluträkning. Arvodet betalas ut *endast för förmynderskapsdelen* och tas i regel ur barnets medel.

Om förordnad förmyndare avlider

Om förordnad förmyndare avlider, är det förmyndarens dödsbo som ansvarar för slutredovisning till överförmyndaren och att barnets tillgångar överlämnas till ny särskilt förordnad vårdnadshavare.